

Vyvyšenie vzácneho a životodarného kríža

Prečo sa tento sviatok slávi 14. septembra?

Pretože pripomína niektoré historické fakty, ktoré sú zviazané s drevom pravého Kríža.

Štrnásty september roku 320 je dátum Nájdenia Kríža matkou cisára Konštantína, Helenou. Staroveká tradícia referuje, že svätá Helena hľadala a našla v Jeruzaleme neďaleko Golgoty tri kríže, ktoré boli použité pre Ježiša a dvoch lotrov. Zázračné uzdravenie, ku ktorému došlo pri kontakte s jedným z troch krížov, umožnilo jeruzalemskému biskupovi Makárovi rozpoznať Pánov Kríž a potom ho vystaviť k uctievaniu veriacimi. Od tej doby bolo posvätné drevo uchovávané v Bazilike Božieho hrobu až do vyplenenia Jeruzalema 4. mája 614, keď Peržania odniesli preč túto relikviu. V roku 628 cisár Heraklios zachránil posvätné drevo a vrátil ho do Jeruzalema.

Odkedy sa slávi tento sviatok?

Dátum 14. september je spoločný pre Východ a Západ. Opätovné získanie Kríža cisárom (r. 628) ešte viac rozšírilo už aj tak rozšírený kult, od polovice 4. storočia. Neskôr sa niektoré zlomky posvätného dreva preniesli na Západ, aby boli uctievané v Ríme, a pápež Sergej I. (687 – 701) nariadil slávnostné slávenie Kríža.

Aký je zmysel tohto sviatku?

Význam tohto sviatku vyzdvihujú texty modlitieb časoslova pre tento deň. Liturgia predkladá Kríž ako centrum kresťanského tajomstva, pretože Kríž je samotným obrazom Zmŕtvychvstania. Ide o dva neoddeliteľné aspekty jediného tajomstva: „Uctieваме, Pane, tvoj Kríž a oslavujeme tvoje sväté Zmŕtvychvstanie,“ takto sa spieva v liturgii sviatku.

Kríž je oslavovaný ako nástroj Kristovho umučenia, trofej víťazstva nad smrťou, ochrana kresťanov, obrana proti skrytým nepriateľom, liek proti chorobám, pýcha veriacich.

V chrámoch byzantskej tradície je Kríž umiestnený za oltárom a na najvyššom bode ikonostasu, aby naznačoval, že z každej časti posvätnej stavby a kedykoľvek môže byť pohľad veriaceho priťahovaný Stromom.

Kríž ako spásanosná Božia moc sa stal rozoznávacím znakom kresťana. Uctievanie a vyvyšovanie Kríža nám pripomína to podstatné našej viery: vykúpenie, ktoré uskutočnil Kristus. To vysvetľuje aj dôležitosť, ktorú byzantská liturgická tradícia pripisuje kultu Kríža, ktorý je vždy spojený so Zmŕtvychvstaním.

Na božskej liturgii sviatku zaznievajú slová apoštola Pavla o „bláznovstve“ Kríža (Prvý list Korint'anom 1, 18 – 24), zatiaľ čo evanjelium nám pripomína tragické chvíle Pánovho odsúdenia a smrti (Ján 19, 6 – 11. 13 – 20. 25 – 28. 30 – 35).

Aké posolstvo prináša tajomstvo Kríža pre môj život?

Kríž, nástroj Pánovej smrti, symbol najväčšej potupy, sa transformuje na znak slávy, vykúpenia, oslobodenia od hriechu a od nadvlády skazy. Človeku je ponúknutá nanovo možnosť, aby znovu získal Boží obraz a podobu, ktoré dostal v okamihu stvorenia, ale ktoré znetvoril Adamov pád. „Ty si Vzkriesenie nás všetkých, ty si pozdvihol nás, ktorí sme upadli do skazy,“ spieva sa na večierni tohto sviatku.

Kríž je jedinečná a neopakovateľná udalosť, ktorá sa udiala raz a navždy, a predsa je každodennou realitou, ktorá sa týka každého z nás, ako tajomná účasť na Kristovom živote. Naše prirnutie ku Kristovi si vyžaduje nepretržité obrátenie, ktoré prechádza cez bolesť, obeť, smrť, aby sme mohli rásť ako „noví ľudia“ podľa Kristovej miery. „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma“ (Lukáš 9, 23).

Takže utrpenie má zmysel?

Zaiste. Bolesť, utrpenie, sklamanie a dokonca aj samotná fyzická bolesť sa stávajú pre veriacieho človeka príležitosťou na prehĺbenie viery a posilnenie dôvery v Boha. No môžu byť aj pokušením upadnúť do opustenosti, malátnosti, zúfalstva: niektorí stratia vieru a búrka sa proti Bohu. No nemusí to byť takto, pretože všetko je zamerané na pokánie a vykúpenie.

Len keď je utrpenie kresťana zviazané s Kristovým utrpením, nadobúda význam a má zmysel. A len vďaka tomuto spojeniu nám utrpenie môže pomôcť znovu nájsť cestu, ktorá vedie k Pánovi, očistiť sa od sebecka, izolácie, sebestačnosti. Zviazanie nášho utrpenia s Kristovým utrpením nás vkladá do dimenzie obety Božieho Syna, ktorý zomrel z lásky a vstal z mŕtvych pre naše vykúpenie.

Ako ikonopisecká tradícia zobrazuje tento sviatok?

Byzantská ikonografia tejto slávnosti reprodukuje moment, keď sa celebrant, biskup Makár, pripravuje „vyvýšiť“ relikviu Kríža, aby všetkým dovolil ju uzrieť a adorať. V pozadí ikony vidno kupolu, ktorá sa týči nad chrámom. Na zvislej strane kupoly koná biskup gesto, ktorým vyzdvihuje nad svoju hlavu Kríž, ktorý je na spodku ozdobený vetvičkami bazalky. Dvaja diakoni podopierajú biskupove ruky na spôsob Mojžiša v príhovore za záchranu ľudu: „Dnes je vyvýšený Kríž a démoni sú zahnaní na útek“ (večierňový hymnus).

Z pohľadu divájuceho sa je napravo vidno pod baldachýnom postavu cisára Konštantína, „toho, ktorý je rovný apoštolom“, oblečeného v rúchu, ktoré nosí basileus (cisár). Konštantín so zdvihnutými rukami vysielal svoju nalievajúcu prosbu k žezlu moci, ktoré nám vládne“ (večierňový hymnus). Kríž je vskutku obrazom Kráľa.

Vedľa Konštantína stojí jeho matka Helena, ktorá, ak už bolo povedané, našla Kríž. Aj ona vysielala svoju nalievajúcu prosbu. Okolo sú znázornení veriaci, pričom sú rozdelení do kategórií. Možno tu rozpoznať významných ľudí, biskupov, múdrych mužov a múdre ženy všetkých vekových kategórií, ktorým Kristus skrze svoj Kríž udeľuje božskú slávu.

Má liturgické slávenie v tento deň aj nejaký osobitný obrad?

Áno. Po veľkom slávosloví ide celebrant v malej procesii do stredu chrámu a tu vyzdvihne nad svoju hlavu relikviu svätého Kríža. V rovnakom čase celé zhromaždenie vysielajú tú najjednoduchšiu z modlitieb, jedinú, ktorá náleží stvoreniu pred milosrdenstvom Stvoriteľa: Kyrie eleison – Pane, zmiluj sa.

Celebrant opakuje gesto pozdvihnutia svätého Kríža, a to v smere štyroch svetových strán, aby naznačil, že Kríž je symbolom víťazstva nad smrťou, našej spásy, ktorá bola vykonaná pre celý svet. Pri každom pozdvíhovaní zhromaždenie veriacich stokrát opakuje Kyrie eleison. Svätý Kríž sa potom položí na malý stôl (tetrapodion) v strede chrámu, kam sa všetci veriaci vyberú, hlboko sa poklonia na znak uctenia a dostanú vetvičku bazalky.

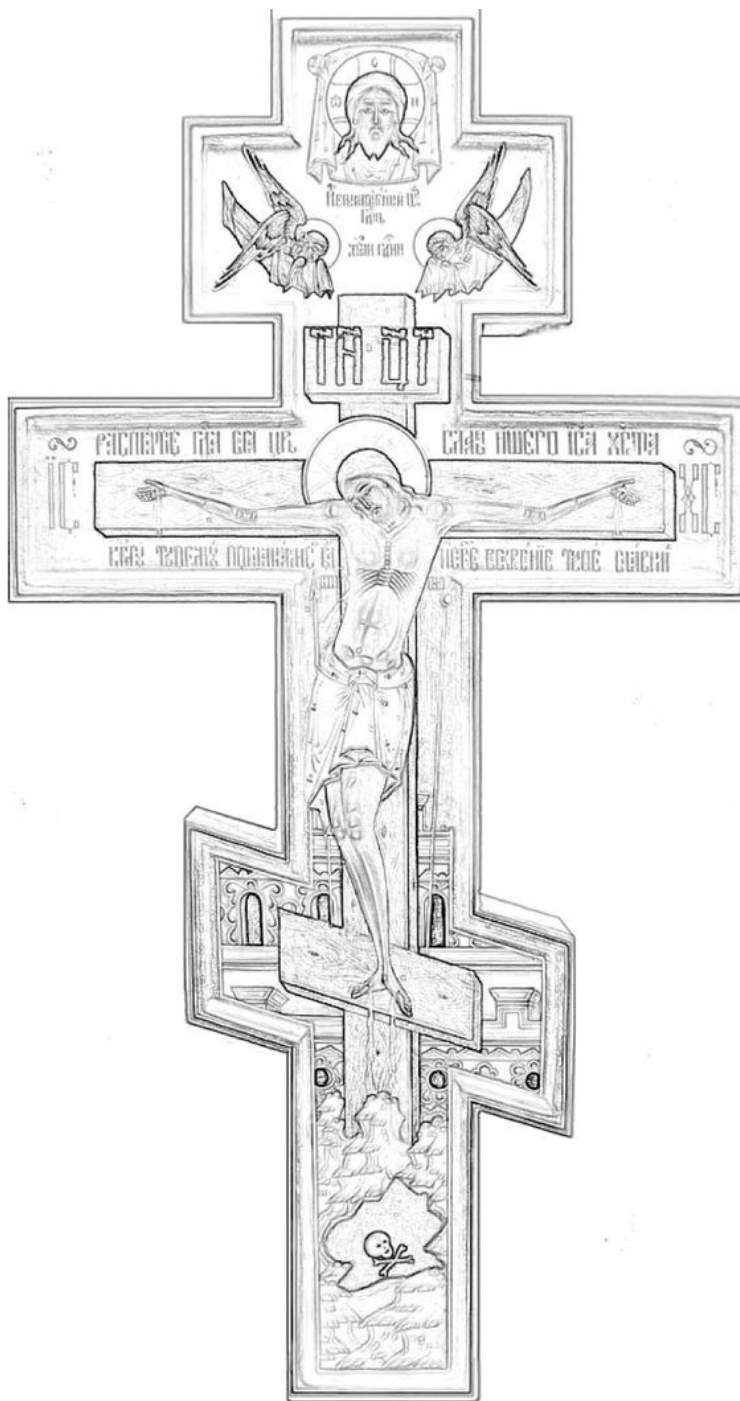
Farské oznamy

Sviatosť manželstva chcú prijať:

*Jozef Luterán, gréckokatolík, bývajúci v Šarišskom Jastrabí a
Valéria Strakulová, rímskokatolíčka, bývajúca v Haligovciach*

*

*Lukáš Barlík, rímskokatolík, bývajúci v Novej Ľubovni a
Júlia Rešetárová, gréckokatolíčka, bývajúca v Šarišskom Jastrabí*

Liturgický program od 02.09.2024 do 15.09.2024

<i>Dá-tum</i>	<i>Čas</i>	<i>Program</i>	<i>Úmysel</i>	<i>Liturgický kalendár</i>
02.09 Po.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Rabíkovej 15	Svätý mučeník Mamant. Náš prepodobný otec Ján Pôstnik, konštantínopolský patriarcha.
03.09 Ut.	18:00 19:00	Sv. liturgia csl. Sv. liturgia rom.	† z r. Guľašovej 178 † Ľudovít, Anna	Svätý hieromučeník Antim, nikomédijský biskup. Náš prepodobný otec Teoktist, spoluaskéta Eutymia Veľkého.
04.09 St.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Rešetárovej 85	Svätý hieromučeník Babylas, biskup veľkej Antiochie. Svätý prorok Mojžiš, ktorý videl Boha.
05.09 Št	18:00 19:00	Sv. liturgia csl. Sv. liturgia rom.	† z r. Trúchlej † Ján Ondernický	Svätý prorok Zachariáš, otec úctyhodného Jána Predchodcu.
06.09 Pia.	06:45	Sv. liturgia csl.	ZBP členov arcibratstva	Spomienka na zázrak, ktorý vykonal veľvojvodca Michal v Kolosách, čiže v Chónach.
07.09 So	07:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Sakalovej	Predsviatok Narodenia presvätej Bohorodičky. Svätý mučeník Sózont.
08.09 Ne.	07:00 07:45	Utierenň Sv. liturgia csl.	ZBP r. Macurovej	NEDEĽA 16. TÝŽDŇA PO PÄTDESIATNICI NARODENIE NAŠEJ PRESVÄTEJ VLÁDKYNE, BOHORODIČKY MÁRIE, VŽDY PANNY. 7. hlas Myrovanie
09.09 Po.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Trúchlej	Svätí a spravodliví Boží predkovia Joachim a Anna.
10.09 Ut.	16:30 18:00	Sv. liturgia rom. Sv. liturgia csl.	† Ján Kačmarik † z r. Zuzany Krafčikovej	Sväté mučenice Ménodora, Métrodora a Nymfodora.
11.09 St.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Cvancigerovej 16	Naša prepodobná matka Teodora Alexandrijská.
12.09 Št	16:30 18:00	Sv. liturgia rom. Sv. liturgia csl.	† Ján Ondernický (9 dňová) ZBP r. Luteránovej	Odovzdanie sviatku Narodenia presvätej Bohorodičky.
13.09 Pia.	18:00 18:45	Sv. liturgia csl. Večiereň	† Milan Piatrov (ročná)	Pamiatka založenia chrámu svätého vzkriesenia Krista a nášho Boha. Predsviatok Povýšenia úctyhodného a životodarného Kríža.
14.09 So	07:00 08:00 10:00 11:30	Utierenň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom.	ZBP r. Juraja Rešetára ZBP r. Skaličanovej Na úmysel darcu	POVÝŠENE ÚCTYHODNÉHO A ŽIVO- TODARNÉHO KRÍŽA NAD CELÝM SVETOM. Zdržanlivosť' od mäsa Myrovanie
15.09 Ne.	07:00 08:00 10:00 11:30 15:00	Utierenň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večiereň	ZBP r. Krafčikovej 196 ZBP r. Diňovej Za farské spoločenstvo	NEDEĽA PO POVÝŠENÍ. NEDEĽA 17. TÝŽDŇA PO PÄTDE- SIATNICI. 8 Hlas.